

Testen op het consultatiebureau

Wat, hoe, wanneer en waarom?

Amper een minuut oud is je baby nog maar, als hij zijn eerste onderzoek al ondergaat: de Apgar-score. De Apgar-score geeft een algemene indruk van de conditie van je baby en is de eerste in een reeks testen en onderzoekjes die je kindje tussen de leeftijd van nul en vier jaar zal ondergaan, meestal op het consultatiebureau. Mogelijke lichamelijke afwijkingen, ontwikkelingsproblemen en gedragstoornissen worden zo vroegtijdig ontdekt. Welke testen kun je verwachten?

De hielprik

Iedere pasgeboren baby krijgt in de eerste week na de geboorte een hielprik. Een medewerker van de jeugdgezondheidszorg (screener) komt daarvoor bij je thuis. Als je baby in het ziekenhuis ligt, vindt de hielprik daar plaats. De screener vangt met een speciaal apparaatje een paar druppels bloed op uit de hiel van je baby. Voor de meeste baby's – en hun ouders – is dat even een vervelend moment. Toch is de hielprik heel belangrijk. Het bloed wordt in een laboratorium onderzocht op 17 zeldzame, maar ernstige aandoeningen, zoals aandoeningen aan de schildklier en de bijnier, een bloedziekte (sikkelcelziekte) en een aantal stofwisselingsziekten. Deze ziekten zijn meestal erfelijk en niet te genezen, maar wel goed te behandelen. Om schade aan de gezondheid of een vertraagde ontwikkeling van je kindje te beperken en te voorkomen is de hielprik daarom echt noodzakelijk.

De neonatale gehoorscreening

De zogenoemde neonatale gehoorscreening wordt vier tot zeven dagen na de geboorte uitgevoerd. Bijna overal in Nederland wordt deze test met de hielprik gecombineerd. Tot enkele jaren terug ondergingen alle baby's rond de leeftijd van de negen maanden een gehoorstest op het consultatiebureau. Uit onderzoek is echter gebleken dat het behandelen van een gehoorstoornis meer effect heeft als daar al voor de leeftijd van zes maanden mee wordt begonnen. Kinderen bij wie al op heel jonge leeftijd is geconstateerd dat ze doof of slechthorend zijn, hebben een betere algemene ontwikkeling en een betere ontwikkeling op spraak/taalgebied dan kinderen bij wie een gehoorstoornis pas op latere leeftijd wordt ontdekt. De vroege begeleiding van het kind door de ouders, die worden ondersteund door professionele hulpverleners, speelt in die ontwikkeling een belangrijke rol.

Hoe gaat de gehoorscreening in zijn werk? Je baby krijgt een klein dopje in het oor of drie plakkertjes rondom het oor. Dit doet geen pijn. Aan het dopje of de plakkertjes is een meetapparaatje verbonden, dat het gehoor van je kindje meet. Elk oortje wordt apart getest. De test duurt slechts een paar minuten en werkt het beste als je baby slaapt. Na de test wordt de uitslag direct met je besproken. Als de test geen duidelijk beeld geeft, kan er op een later tijdstip een tweede of zelfs derde test worden gedaan. Als het resultaat dan nog niet duidelijk is, word je verwezen naar een Audiologisch Centrum.

Voor het eerst naar het consultatiebureau

Als je baby een maand oud is, ga je voor het eerst naar het consultatiebureau. De consultatiebureauarts voert bij dit bezoek standaard een aantal onderzoekjes uit bij je kind. Er wordt bijvoorbeeld goed gekeken naar de ogen. Kan je kleintje al op iemand fixeren? Is het netvlies goed zichtbaar? Met deze screening kunnen oogafwijkingen vroegtijdig worden opgespoord. Verder onderzoekt de arts het hele lichaam. Is het symmetrisch, zijn de ledematen even lang? Is de spierspanning goed? Hoe voelt het buikje aan? Hoe zien de genitaliën eruit? Bij jongetjes wordt gekeken of de balletjes zijn ingedaald. De arts luistert goed naar het hartje. Als er afwijkende hartgeluiden te horen zijn, kan dat op een aandoening

duiden. Ook luistert de arts naar de longen. Afwijkende geluiden zouden kunnen duiden op astma, longontsteking of het RS-virus, een virus dat luchtweginfecties veroorzaakt. De consultatiebureauarts stelt niet altijd direct een diagnose als er iets niet in orde lijkt. Bij twijfel word je kindje doorverwezen naar de huisarts of een kinderarts.

Zijn de heupjes in orde?

Bij elke baby wordt tijdens het eerste bezoek aan het bureau zorgvuldig gekeken of er kenmerken zijn die op een heupafwijking als heupdysplasie wijzen. De arts kijkt of de bewegingsmogelijkheid van de beentjes in het heupgewricht voldoende is, en of dit links en rechts gelijk is. Bij heupdysplasie is de heupkom, en soms de heupkop, onvoldoende ontwikkeld. Hierdoor werkt het heupgewricht niet goed. Heupdysplasie is de meest voorkomende aangeboren afwijking. Het komt bij zo'n twee procent van alle baby's voor, en bij meisjes vier maal zo vaak als bij jongens. Als heupdysplasie niet behandeld wordt, kan een kind vroegtijdig slijtage aan het heupgewricht krijgen. De precieze oorzaak van heupdysplasie is onduidelijk. Er is een verhoogd risico als er in de familie heupafwijkingen voorkomen, als een kind meer aangeboren afwijkingen heeft (zoals een klompvoetje of open ruggetje) of als een kind in stuitligging heeft gelegen. Kindjes in deze risicogroep worden sowieso doorverwezen voor een echografie als ze drie of vier maanden oud zijn.

De oogtest

Op de leeftijd van zes, negen en 14 maanden en twee jaar en drie maanden doet de consultatiebureauarts een oogtest bij je baby. Dit heet het VOV-onderzoek (vroegtijdige opsporing visuele stoornissen). Hierbij worden de oogjes een voor een afgedekt, om te zien of je kindje goed recht kijkt of juist een neiging tot scheelzien heeft. Daarnaast bekijkt de arts het oog uitwendig, controleert de lichtreflexen en onderzoekt de volgbewegingen van de oogjes samen en afzonderlijk. Bij scheelzien kan er aanleg voor een lui oog zijn of heeft je kindje mogelijk al een lui oog. Een lui oog ziet niet goed, doordat er te weinig mee wordt gekeken. Daardoor heeft het zich niet goed ontwikkeld. Om het luie oogje te stimuleren weer goed te gaan zien, moet het andere oogje worden afgeplakt. De consultatiebureauarts zal je dan naar de huisarts sturen, die je doorverwijst naar een orthoptist. Een orthoptist werkt altijd samen met een oogarts.

Als je kindje drie jaar is, krijgt het weer een oogtest: de plaatjestest. Deze test wordt herhaald als het bijna vier is. Hierbij wordt gekeken of je kind vanaf een bepaalde afstand eenvoudige plaatjes kan herkennen en benoemen, terwijl één oogje wordt afgedekt. In het groeiboekje van je kind staan een aantal van deze figuurtjes afgebeeld. Het is handig om vooraf even samen te oefenen. Als uit de test blijkt dat je kind niet goed ziet, wordt het via de huisarts doorverwezen naar de orthoptist voor verder onderzoek.

De ontwikkeling van je kind

Naast deze specifieke testen volgt het consultatiebureau de algehele ontwikkeling van je kleintje van nul tot vier jaar nauwlettend volgens een speciaal ontwikkelingsschema: het Van Wiechenschema. Hiermee kunnen ontwikkelingsstoornissen vroegtijdig worden onderkend. Je kind wordt op vijf specifieke gebieden gevolgd: spraak/taal/communicatie, grove motoriek, fijne motoriek, toegepaste motoriek en persoonlijkheid. Tijdens ieder consult aan het consultatiebureau kijkt de arts of verpleegkundige naar leeftijdafhankelijke kenmerken die veel zeggen over de ontwikkeling van je kind. Zo wordt de spraak/taalontwikkeling van je baby van zes maanden oud bijvoorbeeld gescreend door te kijken of hij al gevarieerde geluiden maakt, en of het reageert op zijn of haar naam. Is het negen maanden oud, dan let de arts er op of je kind al a-klanken zegt. Rond de 14 maanden wordt er gekeken of je kindje al een beetje 'kletst', eigen woordjes heeft en begrijpt wat je zegt. In dezelfde trant stelt de arts

of verpleegkundige vragen over de lichamelijke ontwikkeling en vaardigheden van je kleintje en laat het eenvoudige testjes uitvoeren, zoals het stapelen van blokjes of het vasthouden van een potlood. Natuurlijk ontwikkelt ieder kind zich in eigen tempo, en er wordt ook per kind gekeken of verder onderzoek wenselijk is. Net zoals de andere testen is het schema bedoeld om ontwikkelingsstoornissen bij je baby zo vroeg mogelijk op te sporen, zodat het de beste zorg kan krijgen.

Met medewerking van consultatiebureauarts Hieke Numan en stafverpleegkundige Jantina Bosma.

© <http://www.belindafallaux.nl/>